

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 28.12.1983, sp. zn. 3 Cz 69/83, ECLI:CZ:NS:1983:3.CZ.69.1983.1

Číslo: 14/1985

Právní věta: Náklady řízení (ve smyslu ustanovení § 137 o. s. ř.) nemusí být účastníkem občanského soudního řízení vynaloženy vždy v době po jeho zahájení nebo do jeho pravomocného skončení. Musí však být placeny v bezprostřední souvislosti s tímto řízením. Za takové náklady nelze považovat např. náklady vynaložené účastníkem řízení v souvislosti s podáním podnětu ke stížnosti pro porušení zákona proti pravomocnému soudnímu rozhodnutí.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 28.01.1984

Spisová značka: 3 Cz 69/83

Číslo rozhodnutí: 14

Číslo sešitu: 2-3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náklady řízení

Předpisy: 99/1963 Sb. § 137
§ 236

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Okresní soud v Přerově rozsudkem vyhověl žalobě, kterou se žalobci domáhali zrušení věcného břemene, spočívajícího v doživotním užívání bytové jednotky v přízemí jejich domu č. 23 v B., a to podle postupní smlouvy uzavřené mezi účastníky 21. 11. 1963. Dospěl k závěru, že vzhledem ke změně poměrů na straně žalobců po uzavření postupní smlouvy se žalovanými (narodily se jim další tři děti) došlo k hrubému nepoměru mezi věcným břemenem a výhodou oprávněného tento nepoměr soud spatřoval v tom, že šestičlenná rodina žalobců se tísní v nevyhovujících bytových podmínkách, zatímco žalovaní sami obývají celou bytovou jednotkou v přízemí domu, ač jsou současně vlastníky rodinného domu v téže obci, který není využit.

K odvolání žalovaných krajský soud v Ostravě změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu zamítl a žalobcům uložil povinnost nahradit žalovaným náklady řízení před soudy obou stupňů. Dospěl k závěru, že podmínky pro zrušení věcného břemene nejsou splněny, neboť změnu v poměrech nelze spatřovat v tom, že se žalobcům narodily další tři děti, ani v tom, že mezi účastníky vznikají rozpory.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR sp. zn. 3 Cz 98/79 byly oba uvedené rozsudky zrušeny a věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí. Nejvyšší soud ČSR v tomto

rozsudku dovodil, že vzrůst počtu členů rodiny žalobců ze tří na šest je změnou poměrů, avšak vytkl soudcům obou stupňů, že si nesjednaly dostatek podkladů i pro úvahu, zda v důsledku uvedené změny poměrů nastal také hrubý nepoměr mezi věcným břemenem a výhodou oprávněných.

Po doplnění řízení v naznačeném směru okresní soud v Přerově rozsudkem žalobu zamítl s odůvodněním, že v mezidobí žalovaní odstoupili od smlouvy v tom rozsahu, že se vzdali práva založeného věcným břemenem (když tato možnost byla ve smlouvě výslovně ujednána). V důsledku toho odpadl důvod ke zrušení věcného břemene, které zaniklo na základě právního úkonu žalovaných. O nákladech řízení rozhodl tak, že žalobcům uložil nahradit žalovaným jejich náklady společně a nerozdílně ve výši 3986 Kčs.

Proti rozsudku podali žalobci odvolání. V průběhu odvolacího řízení však vzali návrh na zahájení řízení zpět; krajský soud v Ostravě usnesením zpětvzetí žaloby připustil, rozsudek soudu prvního stupně zrušil a řízení zastavil. Současně žalovaným uložil, aby do 3 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí zaplatili žalobcům (na účet advokátní organizace) na náhradě nákladů za řízení před soudem prvního stupně 5997,60 Kčs, a dále vyslovil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. V souvislosti s rozhodnutím o nákladech řízení před soudem prvního stupně zaujal odvolací soud názor, že pro přiznání těchto nákladů je rozhodný okamžik, kdy žalovaní právním úkonem odstoupili od smlouvy v té její části, kterou bylo smluvně založeno věcné břemeno. Do tohoto okamžiku se žalobci důvodně domáhali zrušení věcného břemene a náleží jim proto náhrada nákladů řízení, neboť návrh byl do této doby důvodný.

Nejvyšší soud ČSR, rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSR, tak, že usnesením odvolacího soudu, pokud, pokud jím bylo rozhodnuto o nákladech řízení před soudem prvního stupně, byl porušen zákon. Vzhledem k uplatněnému důvodu stížnosti pro porušení zákona, jímž je nesprávné přiznání náhrady nákladů právního zastoupení žalobcům v souvislosti s podáním podnětu ke stížnosti pro porušení zákona, zůstaly nedotčeny závěry odvolacího soudu o povinnosti žalovaných zaplatit žalobcům ostatní přiznané náklady řízení před soudem prvního stupně za použití ustanovení § 146 odst. 2, věta druhá, o. s. ř.

Z odůvodnění:

Občanský soudní řád (zákon č. 99/1963 Sb., jehož úplné znění se změnami a doplňky bylo vyhlášeno pod č. 78/1983 Sb.) v ustanoveních hlavy třetí části třetí (§ 137 a násl.), upravuje náklady řízení, jimiž se rozumí zejména hotové výdaje účastníků a jejich zástupců včetně soudního poplatku, ušlý výdělek účastníků a jejich zákonných zástupců, náklady důkazů, tlumočené a odměna za zastupování, je-li zástupcem advokát (§ 137 o. s. ř.). Každý účastník platí náklady řízení, které mu vznikají, a náklady svého zástupce (§ 140 odst. 1 o. s. ř.). Výčet obsažený v ustanovení § 137 o. s. ř. není taxativní. Při rozhodování o náhradě nákladů řízení však může soud přiznat jen takové náklady, které byly účastníkem placeny v bezprostřední spojitosti se soudním řízením.

Přitom není vždy rozhodující, zda náklad byl účastníkem vynaložen přímo v časovém intervalu vymezujícím řízení, tj. od doby, kdy soudu došel návrh na jeho zahájení do okamžiku konečného rozhodnutí ve věci. Lze tedy považovat za účelně vynaložená náklad řízení např. náklad vynaložený účastníkem v souvislosti s převzetím právního zastoupení, se sepsáním návrhu na zahájení řízení apod., i když šlo nepochybně o úkony učiněné ještě v době, kdy řízení nebylo u soudu zahájeno.

Naproti tomu ovšem nelze považovat za náklad řízení před soudem takový náklad, který účastník vynaloží v souvislosti s podáním návrhu, oznámení, podnětu či stížnosti nebo jiného podání, s nimiž se občané v rámci tzv. petičního práva podle čl. 29 Ústavy ČSSR, případně z jiného důvodu (např. pokud jde o stížnosti pracujících, podněty ke stížnosti pro porušení zákona) obracejí na zastupitelské sbory a státní nebo jiné orgány.

Nelze proto v rámci náhrady nákladů řízení účastníkovi přiznat náhradu za náklad učiněný v souvislosti s podáním podnětu ke stížnosti pro porušení zákona proti pravomocnému rozhodnutí soudu, neboť řízení před soudem bylo pravomocně skončeno a posoudit důvodnost podnětu ke stížnosti pro porušení zákona nepatří do pravomoci soudu, ale orgánů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř. Na těchto závěrech nemění nic ani skutečnost, že orgánem povolaným k projednání této podané stížnosti je soud (§ 237 odst. 1, věta druhá, o. s. ř.) a že v případě vyhovění stížnosti pro porušení zákona a zrušení předchozích pravomocných rozhodnutí jedná soud, jehož rozhodnutí bylo zrušeno, dále o věci (§ 243 odst. 1 o. s. ř.). Pochybil tedy odvolací soud, pokud žalobcům přiznal v rámci náhrady nákladů řízení i náklady vynaložené v souvislosti se sepsáním podnětu ke stížnosti pro porušení zákona advokátem. Takový náklad nese účastník řízení ze svého.

Usnesení odvolacího soudu, pokud jím bylo rozhodnuto o nákladech řízení před soudem prvního stupně, byl proto porušen zákon v ustanoveních § 1, § 137 a § 146 odst. 2 o. s. ř.